

Még 1939-ben volt. —

A Fészekben a Nyírségről beszélgettek, Móricz Zsigmond aranyárga, sívó akácos homokjáról, ahol a legnagyobb téli zuzmarák és a legszebb virágos fehér május terem. Az ötödik mondatnál már Krúdnyál tartott az emlékezés és Hunyadi Sándor szokása szerint a még égő szivarról rágyújtva az újra, betette a garast és mindig fátyolozott, rekedtes hangján beszélni kezdett elvarázsolt világok Szindbádjáról. Kedves, derűs, jellemző történeteket buggyantott fel az emlékezés:

— Erről jut eszembe — kezdte —, hogy valaha régen, együtt mentünk ki Krúdy Gyulával Megyerre, a lóversenyre. Nagy művésze volt a kényelemnek, hogy elkerüljük a tolongást, még dőben kimentünk s ott ebédeltünk a versenyter vendéglőjében. Süített a nap, káposztapille szállt a söröskrigli szélére. Friss volt a borjúpörkölt. A pálya üres, a pázsiton nyergeletlen telivéreket sétáltattak. Mire az első vonattal megérkezett a sokaság, mi már a feketén is túl voltunk.

Feltűnt, hogy a pincér, aki kiszolgált bennünket, olyan buzgalommal sürgött-forgott körülöttünk, olyan rajongással nézett Krúdyra, hogy elkezdtem gyanakodni, van kö-

Trák és emlékek

Egy vonás a Krúdy-portréhoz

zöttük valami régi, különös kapcsolat. Talán egy régi nagy mulatság emléke.

A pincér fúrge öregember volt, himlős, a bal szeme kancsított, de barátságos, kedves, meleg, jókedvű lélek ült az arcán. Krúdy laposaként pislantott rá, a levestől a pörköltig, végre a körözött liptóinál megkérdezte:

— Mondja csak, fiam, nem találkoztunk mi már valahol?

Az öreg pincér megállott az asztalnál, sugárzott az arca.

— De igen, nagyságos úr, egyetlen egyszer. Egy éjszaka. Tizenöt évvel ezelőtt, Nagykállóban.

— Kezdek már emlékezni — dörmögte Krúdy mely gordonkahangján. — Mondja csak, fiam, nem maradtam én akkor adós magának?

— Igenis, nagyságos uram. Fel tetszett íratni a számlát, aztán el tetszett utazni másnap.

Krúdy megdörzsölte a homlokát, mintha vissza akarna emlékezni rá, hogy

mit fogyasztott tizenöt évvel ezelőtt a kállói étteremben.

És vissza is emlékezett. Elkezdte csöndesen bemondani a cheket:

— Várjon csak: volt két kemény tojásom, egy skatulya szardiniám. Egy üveg söröm... na mi még, mert valamit még volt, úgy emlékszem.

— Egy koronát tetszett adni a cigánynak.

Krúdy bólintott, oldalt billent ezüst fejével:

— Jól van, fiam, adja csak össze.

— Már meg is van, nagyságos uram — mondta ragyogva a pincér, azzal belső zsebéből kivette nagy, fekete pincér-tárcáját, kotorászott benne egy kicsit, aztán egy időtől sárgult, régi számolócédlut tett az asztalra. Rajta volt tételenként a kállói chek, a végösszeg, keresztelve az egészen Krúdy nevére, mint az adós elismerése. Eltette a pincér a számolócédlut és őrizte tizenöt éven át, mint egy hajfűrtöt, vagy szerelmes levelet. Mert ebben a dologban nem a hite-

lezői konokság nyitvánult meg, hanem az emberi érzés. A pincér megszerette az első percben Krúdyt. Olyan megmagyarázhatatlan érzés ez, mint a szerelem. A pincér vagy szívébe fogadja a vendéget, vagy elutasítja. Az egyiknek odaadná hitelbe a kabátját, a másiknak nem ír föl egy kapucint sem.

És milyen nagy dolgot árult el ez az erekléként őrzött számolócédlut. Szinte többet ér, mint egy közepfajta bronzszobor egy kisebb téren. Micsoda személynél varázsa lehetett Krúdy Gyulának, hogy a cédlut, amin rajta volt a neve, nem dobta el a pincér tizenöt éven keresztül, hanem a tárcájában hordta kedves emlékeknek.

A számlán 3 korona 50 fillér volt. Krúdy letette az ötpengőst a kenyérmozsás asztalra. A pincér meghatott tréfával szabadkozott, hogy azóta drágább lett az autogram, öt pengőrt nem adja oda.

— Tartsa meg a pénzt is, a cédlut is — mondta Krúdy.

A pincér nem nyúlt a pénzhez. A kabalára hivatkozott, hogy játék előtt nem jó fizetni.

Krúdy mutatógújjával felé tolta az ezüstöt.

— Tegye el, öreg. Ha letörök, visszakerem kölcsön az utolsó futam után.

Az öreg végre eltette a pénzt és eldöcögött ferdesarkú, szomorú pincércipőjében.

Krúdy utána nézett és csöndesen magyarázni kezdte a pincérsorsot. Meltyikből lesz vendéglős, melyik csúszik le, hogy szivaros „gyerek” legyen belőle 70 éves korában, amikor már nem tudja cipelni a sok tányért. A keményebb boldogul, a lágyabb alulmarad.

— Ez nagyon puhaalkul lehet, szegény boldogtalan — dörmögte. — Milyen nehezen fogadta el a pénzt. El kell pusztulnia az ilyennek. De ennek az öregnek én kezemből veszem a dolgát. Ebből én kocsmározt csinállok, valahol Budán. Elég ennek egy egészen kicsi üzlet, ahol nincs más, csak bor, a vendégnek magának kell hozni a kolbászt, meg kenyeret.

— Azt hiszem meg is tette — fejezte be Hunyadi útra rágyújtva. — Sok ilyen eltört sorsú barátja volt Krúdy Gyulának.

Kiss István